

Calluna

39(2)/2022

Calluna

ÅRG. 39 2022 NR 2
ISSN 2000-2335

Utgiven i samarbete mellan

VÄSTERGÖTLANDS BOTANISKA FÖRENING och

BOTANISKA FÖRENINGEN I GÖTEBORG

Redaktör: Birgitta Herloff Ansvarig utgivare: Birgitta Lindqvist

Redaktionskommitté: Eva Andersson, Evastina Blomgren, Kurt-Anders Johansson, Michael Johansson, Erik Ljungstrand

VÄSTERGÖTLANDS BOTANISKA FÖRENING

Bankgiro: 5155-4400 Årsavgift: 150 kr

Adress: c/o Studieförbundet Göteborg-
Sjuhärad
Yxhammarsgatan 8-10 503 31 Borås

Hemsida: <http://vbotaniskaforening.se>

E-post: info@vbotaniskaforening.se

STYRELSE:

Ordf: **Birgitta Lindqvist**
Forbondegatan 27 462 41 Vänersborg
0701-736214
birgitta.lindqvist97@gmail.com

V ordf: **Lennart Sundh, SUNDH MILJÖ**
Odengatan 24 C 521 46 Falköping
0709-667959
sundh.miljo@telia.com

Sekr: **Peter Laudon**
Ryttaregårdsvägen 14 532 73 Varnhem
0511-60586 / 0706-520911
peterlaudon1@gmail.com

Kassör: **Olof Janson**
Kårtorp 1 533 97 Götene
0511-53026, 53016 / 0705-690386

Övriga: **Gösta Börjeson**
Dammgatan 10 566 32 Habo
036-40611 / 0705-957096
gosta.borjeson@telia.com

Rolf-Göran Carlsson
Södra Bergvägen 13 541 31 Skövde
0500-471411 / 0705-713435
rolf-goran.carlsson@telia.com

Kurt-Anders Johansson
Henrik Gjutares gata 36 B 541 45 Skövde
0500-411780 / 0706-301736
johansson.kurt-anders@telia.com

Michael Johansson
Bodagatan 27 507 42 Borås
0704-552247
ambrosia20@live.se

Erik Ljungstrand (se högerspalten)
Enar Sahlin
Ekgränden 2 438 53 Hindås
0301-10848 / 0706-604919
enar.sahlin@telia.com

BOTANISKA FÖRENINGEN I GÖTEBORG

Plusgiro: 52 41 55-9 Årsavgift: 150 kr

Adress: Botanhuset
Box 461 405 30 Göteborg

Hemsida: <http://www.bfig.se>

E-post: botaniska.foreningen@bfig.se

STYRELSE:

Ordf: **Johan Grudemo**
Slottsskogsgatan 9 A 414 53 Göteborg
0725-032320
johan.grudemo@hotmail.com

V ordf: **vakant**
Sekr: **Erik Ljungstrand**
Järkholmsvägen, pl 614 436 56 Hovås
0708-559628

V sekr: **Claes Gustafsson**
Storesandsvägen 7 430 82 Donsö
0703-210641
claes.gustafsson@bioenv.gu.se

Kassör: **Sören Svensson**
Båtsman Gräs gata 11 422 57 Hisings Backa
0703-222403
soren.svensson44@outlook.com

Övriga: **Ragnhild Crawford**
Önneröd 150 442 72 Kärna
0303-226123 / 0766-226123
ragnhild.neil.crawford@gmail.com

Agnet Dalvåg
Vändgatan 12 416 74 Göteborg
0706-364652
adalvag@gmail.com

Uno Unger
Västes gata 23 426 53 Västra Frölunda
0704-821211
uno.unger44@gmail.com

Floraväktarsamordnare: Enar Sahlin
Exkursionskommitté: Eva Andersson, Johan Ennerfelt,
Johan Grudemo, Lars Johnson, Erik Ljungstrand
Eftersitskommitté: vakant
Hemsidesansvarig: Aimon Niklasson
Botanik i Väst-ansvarig: Börje Wernersson

Rapportmottagare: Lennart Sundh

Floraväktarsamordnare: Michael Johansson, Enar Sahlin

Exkursionskommitté: Peter Laudon, Erik Ljungstrand

Hemsidesansvarig: Lennart Sundh

Botanik i Väst-ansvarig: Lennart Sundh

Ordföranden i BFiG har ordet

Johan Grudemo (text och foto)

Slottsskogsgatan 9 A, 414 53 Göteborg, johan.grudemo@hotmail.com

När jag skriver detta verkar våren vara kommen till Sverige. Jag vet inte säkert eftersom jag sitter på ett hotell utanför Malaga. Den botaniska resan som Lunds Botaniska Förening ordnar har äntligen blivit av. Vi har väntat på den i två år och nu är det lite som ett kosläpp, och utifrån betraktat är jag kanske värst av alla.

Det är väldigt spännande att få upptäcka en flora som innehåller så många för oss nya växter. Bland annat har vi under resan

sett de fina arterna *Polygala webbiana* och den flugfångande *Drosophyllum lusitanicum*. Dessutom har vi fått se en kameleont! Man hoppas att livet allt mer kan återvända till det normala, med många nya fina upptäckter.

Vi hoppas på en fin blomning i sommar och mycket ny inspiration. Titta i programmet i förra numret av Calluna och följ med oss ut i naturen.

Ovan: *Polygala webbiana*

Till höger: *Drosophyllum lusitanicum*.

RÖDLISTAN FÖR VÄSTERGÖTLAND 2021 med senaste besök och antal lokaler

Michael Johansson & Enar Sahlin***

* Bodagatan 27, 507 42 Borås, ambrosia20@live.se

** Ekegränden 2, 438 53 Hindås, enar.sahlin@telia.com

Rödlistan presenteras för att ge en samlad bild av landskapets hotade arter (CR, EN och VU) samt för att stimulera till floraväktande. De växter som besökts och rapporterats till Artportalen under 2021 anges i fet stil (de tre första bokstäverna i kommunnamnet, dock skrivs Göteborg ”Gbg”, Lilla Edet ”Led” och Mariestad ”Mad”) plus antalet besök. Om inget floraväktarbesök gjorts 2021 anges senaste observationen. Sist anges inom parentes antalet kända lokaler efter 1978. Utförligare rapporter från år 2021 finns på Artportalen, <http://www.artportalen.se/>.

NATIONELLT UTDÖD - RE

art som inte längre räknas som kapabel att bilda livskraftiga bestånd men som tillfälligt kan uppträda från en fröreserv eller som tillfälligt inkomling i regionen (tidigare benämnd FÖRSVUNNEN)

Avena strigosa, purrhavre 1956. (0)
Camelina alyssum, lindådra 1940. (0)
Camelina sativa, oljedådra 2005. (4)
Cuscuta epilinum, linsnärja 1967. (0)
Euphrasia officinalis ssp. *monticola*, ängsögontröst 1939. (0)
Galium spurium ssp. *spurium*, linnmåra 1967. (0)
Lolium remotum, linrepe 1948. (0)
Lolium temulentum, därrepe 1955. (0)
Oxybasis urbica, bymälla 2004. (1)
Pulicaria vulgaris, loppört ca 1850-talet. (0)
Solanum villosum ssp. *miniatum*, röd nattskatta 1987. (1)
Spergula arvensis ssp. *maxima*, jättespärgel 1924. (0)

AKUT HOTAD - CR

art som bedöms löpa extremt hög risk att dö ut i vilt tillstånd, vilket allt tyder på, då arten minskar mycket snabbt, har mycket litet utbredningsområde, mycket litet reproducerande antal och mycket stor försvinnanderisk

Ajuga genevensis, kritsuga 2013. (1)
Apium graveolens, selleri 2010. (3)
Chenopodium murale, gatmålla 2018. (9)
Cyperus fuscus, dvärgag 2006. (1)
Ilex aquifolium, järnek 1960. (0)
Mertensia maritima, ostronört 1892. (0)
Nasturtium microphyllum, bäckfräne 1955. (0)
***Rosa micrantha* sydäppelros Gbg (1), Tro (1). (2)**
Rubus loehrii, bergumsbjörnbär SVERIGEANSVAR 2020. (1)

Stipa pennata, fjädergräs SVERIGEANSVAR Fal (1). (7)
Taraxacum obtusilobum, fetmaskros SVERIGEANSVAR 2011. (1)
Taraxacum pseudosuecicum, sankmaskros 2015. (3)
Taraxacum ruberulum, skevmaskros 1990-talet. (0)
Taraxacum rubrisquameum, saltmaskros 1955. (0)
Taraxacum vestrogothicum, västgötamaskros SVERIGEANSVAR 2016. (6)
Tephroseris palustris, kärrnocka 1919. (0)
Ulmus minor, lundalm 1999. (69)

STARKT HOTAD - EN

art som bedöms löpa mycket hög risk att dö ut i vilt tillstånd, vilket allt tyder på då arten minskar relativt snabbt, har litet utbredningsområde, litet reproducerande antal och stor försvinnanderisk

Agrostemma githago, klätt 2013. (10)
Allium lusitanicum, kantlök 1994. (1)
Anthemis cotula, kamomillkulla 2003. (4)
Arnoseris minima, klubbfibbla 2007. (1)
***Betonica officinalis*, humlesuga Skö (1).** (3)
Botrychium simplex, dvärglåsbräken 1902. (0)
Bromus arvensis, renlost 2004. (6)
Bromus commutatus, brinklost 2006. (2)
Bromus racemosus, ängslost 1955. (0)
Bromus secalinus, råglost 2012. (13)
Centaurea phrygia, ängsklint 2020. (1)
***Chenopodium vulvaria*, stinkmålla Gbg (1).** (1)
***Chimaphila umbellata*, ryl Ali (1), Göt (2), Tid (3).** (76)
Dactylis glomerata ssp. *lobata*, lundäxing 2017. (6)
***Dracocephalum ruyschiana*, drakblomma VÄSTGÖTAANSVAR Ulr (1).** (91)
Dracocephalum thymiflorum, rysk drakblomma 1963. (0)
Euphrasia rostkoviana ssp. *rostkoviana*, stor ögontröst VÄSTGÖTAANSVAR 2020. (15)
Falcaria vulgaris, skärblad 2003. (1)
***Gentiana pneumonanthe*, klockgentiana Gbg (5), Göt (1), Her (1), Lid (1), Mar (1), Par (7), Tid (1).** (165)
***Gentianella campestris* ssp. *baltica*, kustgentiana Gbg (1).** (3)
***Gentianella campestris* ssp. *campestris*, fältgentiana**
tidig fältgentiana var. *suecica* (i blom före 1 juli) Bor (1), Tid (1). (21)
sen fältgentiana var. *campestris* (i blom efter 15 juli) Tid (1). (95)
Geranium lanuginosum, brandnäva 1995. (2)
Geranium palustre, kärrnäva 1951. (1)
***Gypsophila muralis*, grusnejlika Skö (1).** (15)
Hordeum secalinum, ängskorn 1950. (0)
Hypericum humifusum, dvärgjohannesört 2019. (4)
***Isolepis setacea*, borstsäv Mar (2).** (2)
Jacobaea erucifolia, flikstånds 1905. (0)
Juncus capitatus, huvudtåg 1897. (0)
Kickxia elatine, spjutsporre 1958. (0)
Lappula squarrosa, piggrö 1997. (1)
Marrubium vulgare, kransborre 2004. (1)
Melilotus dentatus, strandsötväppling 1933. (0)
***Mentha gracilis*, ädelmynta Gbg (1).** (7)
***Nepeta cataria*, kattmynta Ska (1).** (14)
Neslia paniculata, korndådra 2018. (14)
Orobancha elatior, klintsnyltrot 1990. (4)
***Orobancha reticulata*, tistelsnyltrot VÄSTGÖTAANSVAR Fal (1).** (21)
Pimpinella major, stor bockrot 2011. (2)

- Pseudorchis albida*, vityxne VÄSTGÖTAANSVAR 2015. (12)
***Pulmonaria angustifolia*, smalbladig lungört** VÄSTGÖTAANSVAR Skö (1), Tid (2), Ulr (37). (170)
***Pulsatilla vernalis*, mosippa** Her (5). (144)
Rhinanthus angustifolius var. *apterus*, åkerskallra 2018. (4)
***Rosa inodora*, västkustros** Mar (10). (14)
Rubus pruinosus, hallonbjörnbär 1957. (0)
Rumex conglomeratus, dikesskräppa 2004. (2)
Salvia verticillata, kranssalvia 2020. (5)
Scandix pecten-veneris, nålkörvel 1958. (0)
Stellaria crassifolia var. *paludosa*, kärrsumparv VÄSTGÖTAANSVAR 2020. (3)
***Taraxacum euryphyllum*, bredskäftad fläckmaskros** Bor (2). (15)
Taraxacum pycnolobum, puckelmaskros 1957. (0)
Verbascum densiflorum, ölandskungsljus 1995. (6)
Vicia dumetorum, buskvicker 2015. (2)
***Vicia pisiformis*, ärtvicker** Skö (1). (6)
Vulpia bromoides, ekorrsvingel 1981. (1)
***Zostera angustifolia*, smal bandtång** Gbg (1). (4)

SÅRBAR - VU

art som bedöms löpa hög risk att dö ut i vilt tillstånd, vilket allt tyder på då arten minskar snabbt, har ett mindre utbredningsområde, ett mindre reproducerande antal och ganska stor försvinnanderisk

- Alchemilla plicata*** trubbdagdkåpa Ulr (3). (121)
Anthriscus caucalis, taggkörvel 2020. (3)
Arnica montana slättergubbe Ali (1), Här (1), Mar (1), Tid (2), Ulr (9), Vår (8). (2320)
***Asplenium adnigrum*, brunbräken** VÄSTGÖTAANSVAR Tör (1). (1)
Atriplex laciniata, sandmålla 2020. (5)
***Baldellia repens*, revsvalting** VÄSTGÖTAANSVAR Ali (19). (22)
***Blitum bonus-henricus*, lungrot** Fal (1), Tid (2), Ulr (2). (136)
***Blysmus compressus*, plattsäv** Fal (1). (31)
***Blysmus rufus*, rödsäv** Gbg (1). (19)
Botrychium matricariifolium, rutläsbräken 2020. (24)
Camelina microcarpa, sanddådra 2014. (49)
Campanula rapunculus, rapunkelklocka 2012. (1)
***Cardamine parviflora*, strandbräsmå** Vän (3). (69)
***Carex hartmaniorum*, hartmansstarr** Ulr (1). (17)
***Carex maritima*, bågstarr** Gbg (2). (3)
Catabrosa aquatica, källgräs 2020. (40)
Cerastium brachypetalum, raggarrv 1902. (0)
Cuscuta epithymum, ljungsnärja 2020. (2)
Dactylorhiza majalis ssp. *integrata*, englandsnycklar 2016. (4)
Deschampsia setacea, sjötätel 2018. (3)
Dianthus armeria, knippnejlika 2020. (19)
Draba nemorosa, sanddraba 1985. (1)
***Dryocallis rupestris*, trollsmultron** Tid (5), Ulr (96), Vår (3). (250)
Elatine hexandra, skaftslamkrypa 2020. (30)
***Eryngium maritimum*, martorn** Gbg (1). (2)
***Euphrasia micrantha*, ljungögontröst** Gbg (2). (64)
Galeopsis angustifolia, kalkdån 1931. (0)
Genista tinctoria ssp. *tinctoria*, liten färgginst SVERIGEANSVAR 2020. (1)
***Glaucium flavum*, strandvallmo** Gbg (1). (1)
***Glyceria declinata*, blågrönt mannagräs** Fal (1), Tid (17). (166)
***Goodyera repens*, knärot** Bor (1), Ess (1), Gbg (2), Ler (1), Mad (1), Mar (2), Ska (5), Skö (19), Tid (10), Tro (2), Ulr (7), Vår (1), Vän (1). (470)

- Halimione pedunculata*, saltmålla 2018. (1)
Helichrysum arenarium, hedblomster 1914. (0)
Helosciadium inundatum, krypfloka 1998. (3)
Herminium monorchis, honungsblomster 2019. (22)
Hypericum pulchrum, hedjohannesört 2010. (1)
Hypochaeris glabra, åkerfibbla 2013. (3)
***Jacobaea aquatica*, vattenstånds Bor (1), Gbg (1). (66)**
***Lathyrus tuberosus*, knölvial Fal (1), Skö (1). (23)**
***Leersia oryzoides*, vildris Skö (1). (7)**
***Leonurus cardiaca*, hjärtstilla Fal (2), Ska (2), Skö (1). (47)**
***Lepidium coronopus*, kråkrassing Gbg (1). (17)**
Limonium vulgare, marrisp 2020. (30)
Lotus tenuis, smal käringtand 2017. (6)
Luzula sylvatica, storfryle 2017. (2)
***Lycopodium tristachyum*, cypresslummer Her (1), Tid (5). (69)**
***Lycopodium* × *zeileri*, mellanlummer Tid (12). (49)**
Lysimachia minima, knutört 2015. (19)
Malaxis monophyllos, knottblomster 2020. (1)
Malva pusilla, vit kattost 2015. (19)
Medicago minima, sandlusern 1982. (2)
Nasturtium officinale, källfräne 2020. (3)
Parapholis strigosa, ormax 1863. (0)
Phleum arenarium, sandtimatej 1862. (0)
***Pilularia globulifera*, klotgräs Ali (1). (13)**
Polygala comosa, toppjungfrulin 2001. (6)
Polystichum aculeatum, uddbräken 2020. (3)
Potamogeton acutifolius, spetsnate 2014. (11)
Potamogeton compressus, bandnate 2005. (5)
Potamogeton rutilus, styvnate 2007. (3)
Potamogeton trichoides, knölnate SVERIGEANSVAR 2012. (15)
***Potentilla anglica*, revig blodrot VÄSTGÖTAANSVAR Här (2). (2)**
Pulmonaria officinalis, fläcklungört 2020. (4)
***Pulsatilla vulgaris* ssp. *vulgaris*, backsippa , Bor (2), Fal (2), Gbg (4), Her (2), Här (3), Mad (1), Ska (1), Skö (2), Ulr (20), Vår (19). (988)**
Raphanus raphanistrum, åkerrättika 2016. (238)
Rubus dissimulans, bohusbjörnbär 2012. (1)
Salix daphnoides ssp. *daphnoides*, äkta daggvide 1952. (0)
***Salix hastata* ssp. *vegeta*, källblekvide Fal (6), Tid (29), Ulr (9). (78)**
Salvia pratensis, ängssalvia 2017. (3)
Saxifraga osloënsis, hällebräcka 1944. (0)
Sherardia arvensis, åkermadd 2003. (4)
Sparganium gramineum, flotagräs 1994. (1)
Stachys arvensis, åkersyska 2012. (15)
Taraxacum duplidentifrons, svarttandad maskros 1990-talet. (5)
Taraxacum laceratum, parvelmaskros 2003. (1)
Taraxacum maculigerum, fläckmaskros 2014. (11)
Taraxacum praestans, kvällsmaskros 2011. (6)
***Thymus pulegioides*, stortimjan Bor (1), Skö (4). (13)**
Valeriana dioica, småvänderot 1988. (1)
Valerianella dentata, sommarklynne 1993. (1)
***Verbascum lychnitis*, grenigt kungsljus Skö (1). (29)**
Vicia villosa ssp. *villosa*, vanlig luddvicker 2020. (58)
***Viola stagnina*, strandviol Gul (1), Lid (3), Mad (9), Ska (1), Skö (8), Ulr (1), Vän (2). (117)**
Zostera marina, ålgräs (bandtång) . (0)
Zostera noltii, dvärgålgräs (dvärgbandtång) 2014. (5)

NÄRA HOTAD - NT

art som nu eller i en snar framtid är nära att uppfylla de hot som föregående grupper är utsatta för (tidigare MISSGYNNAD)

- Adoxa moschatellina*, desmeknopp 2020. (340)
Aira caryophyllea, vittätel 1993. (1)
Allium carinatum, rosenlök 2020. (5)
Alyssum alyssoides, grådådra **Ska (2).** (41)
Anthemis arvensis, åkerkulla 2020. (755)
Apera spica-venti, kösa (åkerkösa) 2010. (93)
Aphanes australis, småjungfrukam 2000. (1)
Arenaria gothica, kalknarv VÄSTGÖTAANSVAR 2018. (24)
Asperugo procumbens, paddfot 2017. (9)
Asplenium adiantum-nigrum, glansbräken **Gbg (1).** (1)
Botrychium lunaria, mänlsbräken 2019. (274)
Botrychium multifidum, höstlsbräken 1960. (0)
Brassica rapa ssp. *campestris*, åkerkål 2013. (319)
Buglossoides arvensis var. *arvensis*, vit sminkrot 2020. (184)
Campanula cervicaria, skogsklocka **Göt (1).** (86)
Carduus acanthoides, piggtistel **Ska (2).** (8)
Carex caryophyllea, vårstarr **Skö (2).** (3)
Carex ericetorum, backstarr **Skö (3).** (3)
Carex hostiana, ängsstarr **Fal (1).** (350)
Carex paleacea, strandstarr 2016. (4)
Carex pulicaris, loppstarr 2015. (23)
Carex punctata, prickstarr **Gbg (1).** (7)
Carex vacillans, saltstarr 2010. (6)
Centaurium erythraea var. *erythraea*, flockarun **Lid (1).** (2)
Cephalanthera rubra, röd skogslilja (rödsyssla) **Kar (1).** (2)
Cirsium acaule, jordtistel **Ska (4).** (431)
Consolida regalis, riddarsporre 2008. (39)
Corydalis cava, hälnunneört **Skö (1).** (2)
Crepis praemorsa, klasefibbla **Skö (1).** (414)
Crepis tectorum ssp. *tectorum*, vanlig klofibbla . (0)
Drymochloa sylvatica, skogssvingel 2019. (46)
Elatine orthosperma, nordslamkrypa 1938. (0)
Epilobium obscurum, mörk dunört . (0)
Epipogium aphyllum, skogsfru 2005. (6)
Euphorbia exigua, småtörel 1958. (0)
Festuca arenaria, gråsvingel 1922. (0)
Galeopsis ladanum, mjukdån **Skö (1).** (393)
Galium spurium ssp. *vallantii*, småsnärjmåra . (1)
Galium suecicum var. *vestrogoticum*, västgötamåra **SVERIGEANSVAR. Skö (1).** (159)
Geranium bohemicum, svedjenäva 2018. (25)
Gymnadenia odoratissima, luktsporre **VÄSTGÖTAANSVAR 2013.** (4)
Gymnocarpium robertianum, kalkbräken 2018. (10)
Helianthemum nummularium ssp. *nummularium*, ljus solvända 2019. (104)
Holosteum umbellatum, fågelarv **Par (1).** (2)
Hyoscyamus niger, bolmört 2011. (56)
Hypericum montanum, bergjohannesört **Ali (1), Vår (1).** (78)
Hypericum tetrapterum, kärrjohannesört 2004. (2)
Hypochoeris maculata, slätterfibbla **Vår (2).** (209)
Inula ensifolia, svärdrissla 1920. (0)
Isolepis fluitans, flytsäv 2020. (52)
Juncus squarrosus, borsttåg **Mar (1), Möl (1).** (394)

- Lathyrus niger*, vippärt Ali (1), Vår (1). (3)
Leontodon hispidus, sommarfibbla 2020. (370)
Lunaria rediviva, månvial Ska (3). (12)
Luzula multiflora ssp. *divulgata*, backfryle 2015. (1)
Lycopodiella inundata, strandlummer Her (1). (82)
Lythrum portula, rödlänke Mar (2), Skö (8). (120)
Melampyrum cristatum, korskovall 2020. (19)
Misopates orontium, kalvnos 2017. (11)
Odontites vernus, åkerrödtoppa 2015. (78)
Ononis spinosa ssp. *hircina*, stallört Gbg (1). (6)
Pedicularis sylvatica, granspira Göt (1), Lid (2), Mar (1). (293)
Persicaria foliosa, ävjepilört 1997. (1)
Petrorhagia saxifraga, klippnejlika Bor (1). (2)
Phleum phleoides, flentimotej . (0)
Platanthera bifolia ssp. *bifolia*, ängsnattviol 2019. (777)
Poa remota, storgroä 2020. (10)
Potamogeton friesii, uddnate 1996. (2)
Primula farinosa, majviva 2015. (142)
Radiola linoides, dvärglin Gbg (2), Her (1). (145)
Ranunculus arvensis, åkerranunkel 1991. (1)
Ranunculus polyanthemus ssp. *polyanthemus*, (vanlig) backsmörblomma 2020. (378)
Rhynchospora fusca, brunag 2020. (2)
Rorippa amphibia, vattenfräne 1944. (0)
Rosa balsamica (*R. tomentella*), flikros 2002. (1)
Rubus lamprocaulos, naggbjörnbär 2013. (3)
Rubus muenterii, grönladsbjörnbär VÄSTGÖTAANSVAR Gbg (1). (1)
Rubus scissus, nålbjörnbär 2014. (2)
Sagina maritima, strandnarv 1998. (0)
Sagina subulata, synnarv 1995. (0)
Sagittaria sagittifolia, pilblad Lid (1), Skö (1). (220)
Salicornea europaea, glasört 2018. (0)
Saxifraga hirculus, myrbräcka Fal (1). (2)
Scorzonera humilis, svinrot Gbg (1). (5)
Sedum anglicum, engelsk fetknopp Gbg (1). (17)
Selinum carvifolia, krusfrö . (0)
Serratula tinctoria, ängsskära 1993. (10)
Seseli libanotis, säfferot . (0)
Setaria viridis, kavelhirs Skö (5). (46)
Spergula arvensis ssp. *arvensis*, sydspärgel 2012. (1)
Suaeda maritima, saltört 2019. (0)
Taraxacum egregium, smalffällig strandmaskros 1968. (0)
Taraxacum litorale, liten kärmaskros 2014. (8)
Thalictrum simplex ssp. *simplex*, vanlig backruta Skö (1). (108)
Thesium alpinum, spindelört 2008. (1)
Thymus serpyllum, backtimjan Skö (2). (1152)
Trifolium aureum, gullklöver Skö (1). (4)
Trifolium montanum, backklöver 2018. (128)
Trifolium spadiceum, brunklöver 1999. (0)
Urtica urens, etternässla 2015. (309)
Veronica spicata, axveronika 2020. (1)
Viola rupestris, sandviol 1995. (0)

Floraväxteriet i Västergötland 2022

Michael Johansson & Enar Sahlin***

* Bodagatan 27, 507 42 Borås, ambrosia20@live.se

** Ekegränden 2, 438 53 Hindås, enar.sahlin@telia.com

Vi gläder oss åt att vardagslivet börjar komma igång, med förhoppning om att det blir som vanligt. Under de senaste två åren har vi ju kunnat genomföra vårt växteri av mera enskild karaktär. Samtidigt har vi hälsat ett flertal nya floraväktare till vår arbetsstyrka. Glädjande nog till områden där vi saknade väktare. Därför har vi nu i mars arrangerat träffar i både Falköping och Borås särskilt för våra nya floraväktare. Personlig inbjudan gick ut till dessa. Till hösten hoppas vi att vi alla som vanligt kan träffas exempelvis i Borås för summering och diskussion om årets växteri.

Inför 2022 års växteri vill vi endast på detta sätt ge följande instruktioner, eftersom vårt uppdrag är att **fortsätta med förra årets arter**.

Årets växteriarter

är alltså strandviol och knärot. Det är bra för oss i Västergötland eftersom många av våra kända lokaler inte blev besökta under 2021, särskilt knärot.

Strandviol förekommer mindre vanligt vid Väner och sällsynt vid andra insjöar och vatten. De kända kvarvarande lokalerna är redan fördelade bland floraväktarna och kommer att besökas i maj-juni. Hittar du nya lokaler anmäl du dem till oss, så att de kan bli floraväktarlokalerna med ID.

Knärot är en ganska vanlig art i frisk-fuktig barrskog men minskande i hela landskapet. Hur mycket skall våra inventeringar slutligen visa, därför gäller det att i år uppsöka så många kända lokaler som möjligt och räkna skott och blomstjälkar av denna lilla fina orkidé. Besök i första hand de lokaler som väktades i fjol. Det gäller att få så många jämförande år som möjligt för att se knärotens utveckling på respektive lokal! Har du inga lokaler att besöka, sök då gärna fram en prickkarta över det område du vill inventera: kommun, socken eller dylikt. och ta reda på var lokalen finns samt dess extern-ID. Rapportera ditt väktande på lokalens extern-ID (inte namn och koordinater!!) så snart som möjligt. Eller till oss.

Särskild art

Många floraväktare har kanske en särskild art som man följer på en lokal, inom ett visst område, sin hemkommun eller samtliga i Västergötland. Genomför detta.

EU-arter

Med jämna mellanrum vill EU ha rapporter om ett antal arter och deras status i vårt land. Dessa är alltid aktuella att floraväkta. En lista på dessa EU-arter visas på vidstående sida. Bra att ta till om man är klar med årets uppdrag.

Årets Växt

Hinner man, kan man ju även rapportera Årets Växt 2022 som är **grönpyrola**, en art som tillhör de äldre barrskogarna och som ofta förekommer i knärotsbiotoper. Grönpyrolan är inte rödlistad och därmed ingen floraväktarart (skall rapporteras "privat" till Artportalen!, se till att du då inte är inloggad som floraväktare) men AP/Artdatabanken vill genom detta veta mer om artens status i Sverige. Se Svenska Botaniska Föreningens hemsida.

Med jämna mellanrum vill EU ha rapporter om ett antal arter och deras status i vårt land. Vityxne är en av dessa.

Foto: *Eva Andersson*

EU-arter i Västergötland och antal floraväktarlokaliter

Flytsvalting	tillfällig	EN
Drakblomma	(86)	"
*Vityxne	(18)	"
Slåttergubbe	(1661)	VU
*Brunbräken	(1)	"
Hällebräcka	(1?)	"
Rutlåsbräken	(24)	"
Knärot	(470)	"
Cypresslummer	(70)	"
Mellanlummer	(62)	"
*Knottblomster	(1)	"
Backsippa	(1036)	"
*Röd skogslilja	(2)	NT
*Skogsfru	(4)	"
*Luktsporre	(4)	"
Strandlummer	(100)	"
Ävjepilört	(1)	"
*Myrbräcka	(2)	"
Guckusko	(48)	DD

* = floraväktas av särskild floraväktare
Dvärglåsbräken EN och sjönajas VU är utdöda i Västergötland.

Drakblomma, slåttergubbe, rutlåsbräken, backsippa och strandlummer är angelägna arter att floraväkta.

Kinnekulles kärlväxtflora

Kurt-Anders Johansson

Henrik Gjutares gata 36 B, 541 45 Skövde, johansson.kurt-anders@telia.com

År 1931 publicerade J. A. O. Skårman en artikel i Svensk Botanisk Tidskrift om Kinnekulles kärlväxtflora. Nu, när det snart har gått 100 år sedan denna publicerades har tanken väckts att göra om hans inventering, så att vi kan publicera en ny Kinnekulles kärlväxtflora år 2031.

Kinnekulle är cirka 100 kvadratkilometer stort och vi hade tänkt oss att inventera berget efter rutor som är 1×1 kilometer stora. Det finns cirka 100 sådana rutor att inventera.

Vi kommer att använda kilometer-rutor enligt det gamla RT90-systemet och vi kommer att tillhandahålla kartor till inventerarna. Tanken är att vanliga arter skall prickas av på en lista och för ovanliga arter tar man en koordinat. Detta kan göras i RT90.

Meningen är att inventeraren själv lägger in observationerna i Artportalen, men är det någon som inte klarar av detta så kan vi hjälpa till.

Det kommer att tas fram en inventeringslista på prov till sommaren, då vi räknar med att provinventera några rutor. Sedan räknar vi med att komma igång lite mer 2023.

Det kommer dock att gå bra att boka en eller flera km²-rutor redan i sommar. Vi kommer att ha några kartor till förfogande på vårt årsmöte på Kinnekulle 26 maj och då går det att boka en eller flera rutor.

Ansvarig för projektet är Kurt-Anders Johansson. Vill ni deltaga så hör av er via mail (se ovan) eller telefon, 0706-301736.

Jordstjärneexkursion söndag 2 oktober

I Kinne härad (371 km²) har elva jordstjärnearter hittats. Nio av dessa (däribland mörk, hårig, rödbrun och sträv) får vi se denna dag. Vi besöker också de tidigare växtplatserna för blom- och hög jordstjärna. Dessutom får vi se hur jordstjärnor kan klättra i träd och växa i träd. Vi avslutar med stäppjordstjärnans tidigare växtplats vid Ekudden i Mariestad. Jordstjärnedoktorn Stellan Sunhede deltar. Ledare är Olof Janson, 0705-690386. Samling vid Källby kyrka i Kinnefjärdings härad kl. 9:30. Avslutning cirka kl. 18:30.

Samarrangemang mellan Västergötlands Botaniska Förening och Götene-Kinnekulle Naturskyddsförening med flera.

RÖDLISTAN FÖR BOHUSLÄN 2021

med senaste besök och antal lokaler

Roger Gahnertz

Decemborgatan 51, 415 47 Göteborg, roger.gahnertz@telia.com

Rödlistan presenteras för att ge en samlad bild av landskapets hotade arter (CR, EN och VU) samt för att stimulera till floraväktande. I fet stil anges de växter som besökts och rapporterats till Artportalen under 2021 och de tre första bokstäverna i kommunnamnet (dock skrivs Göteborg ”Gbg” och Lilla Edet ”Led”) samt antalet besök. Om inget besök gjorts 2021 anges senaste observationen, Sist anges inom parentes antalet kända lokaler efter 1993. Utförligare rapporter från år 2021 finns på Artportalen, <http://www.artportalen.se>

NATIONELLT UTDÖD – RE

art som inte längre räknas som kapabel att bilda livskraftiga bestånd men som tillfälligt kan uppträda från en fröeserv eller som tillfällig inkomling i regionen (tidigare benämnd FÖRSVUNNEN)

Artemisia stelleriana, sandmalört 1995. (1)
Atriplex rosea, silvermålla 1965. (0)
Avena strigosa, purrhavre 1955. (0)
Camelina alyssum, lindådra 1935. (0)
Camelina sativa, oljedådra 1996. (1)
Cuscuta epithymum, linsnärja 1913. (0)
Euphrasia scottica, skottlandsögontröst 1897. (0)
Galium spurium ssp. *spurium*, linnmåra 1932. (0)
Lolium remotum, linrepe 1936. (0)
Lolium temulentum, därrepe 1945. (0)
Oxybasis urtica, bymålla 2005. (1)
Solanum villosum ssp. *miniatum*, röd nattskatta 1960. (0)
Spergula arvensis ssp. *maxima*, jättespärgel . (0)

AKUT HOTAD – CR

art som bedöms löpa extremt hög risk att dö ut i vilt tillstånd, vilket allt tyder på, då arten minskar mycket snabbt, har mycket litet utbredningsområde, mycket litet reproducerande antal och mycket stor försvinnanderisk.

Ajuga genevensis, kritsuga 1955. (0)
Astragalus danicus, strandvedel Tan (1). (4)
Bromus pseudosecalinus, spädlost 2015. (1)
Chenopodium murale, gatmålla 1960. (1)
Halimione portulacoides, portlakmålla 2018. (1)
Ilex aquifolium, järnek Tjö (1). (5)
Mertensia maritima, ostronört Str (7), Tan (12), Öck (1). (32)
Rubus gillottii, franskt björnbär Oru (1). (1)
Rubus horrefactus, knölbjörnbär Oru (1). (1)
Taraxacum abietifolium, bohusmaskros 2016. (25)

Taraxacum microlobum, pyttmaskros 2020. (7)
Taraxacum pannulatum, rännmaskros 1958. (0)
***Taraxacum pseudosuecicum*, sankmaskros Tjö (1).** (7)
Tilia platyphyllus ssp. *cordifolia*, bohushind 2019. (6)
Ulmus laevis, vresalm 1951. (1)
Ulmus minor, lundalm 2008. (6)

STARKT HOTAD – EN

art som bedöms löpa mycket hög risk att dö ut i vilt tillstånd, vilket allt tyder på då arten minskar relativt snabbt, har litet utbredningsområde, litet reproducerande antal och stor försvinnanderisk

Agrostemma githago, klätt 2014. (5)
Alchemilla samuelssonii, stubbdaggkåpa 1948. (0)
***Anthemis cotula*, kamomillkulla Kun (5).** (13)
Botrychium simplex, dvärgslåbräken 1967. (0)
Bromus arvensis, renlost . (0)
Bromus commutatus, brinklöst 1961. (0)
***Bromus racemosus*, ängslöst Tjö (1).** (38)
Bromus secalinus, råglöst 1999. (0)
Cardamine parviflora, strandbräsm 2008. (0)
Carex obtusata, trubbstarr 1949. (0)
Chenopodium vulvaria, stinkmålla 1948. (1)
***Chimaphila umbellata*, ryl Udd (2).** (17)
Dactylis glomerata ssp. *lobata*, lundäxing 2010. (1)
Elatine hexandra, skaftslamkrypa 2017. (11)
Falcaria vulgaris, skärblad 2016. (1)
***Gentiana pneumonanthe*, klockgentiana Str (2), Ste (1), Kun (1), Ale (1).** (33)
***Gentianella campestris* ssp. *baltica*, kustgentiana Sot (8), Oru (1), Tjö (8).** (44)
***Gentianella campestris* ssp. *campestris*, fältgentiana Str (2), Sot (2).** (8)
Gypsophila muralis, grusnejlika 2019. (2)
***Halperpestes cymbalaria*, bohusranunkel Str (1).** (5)
Hieracium dýringii, dýringfibbla 2005. (1)
Hieracium cirrobractum, plymfibbla 2003. (0)
Hieracium crassipes, storkorgsfibbla 1941. (0)
Hieracium hispidosum, hallonfibbla 1902. (0)
Hieracium maculosiforme, norsk fläckfibbla 1913. (0)
Hieracium onosmoides, åsnefibbla 1901. (0)
***Hypericum humifusum*, dvärgjohannesört Udd (1).** (6)
***Isolepis setacea*, borstsäv Tjö (7), Oru (1).** (35)
Lappula squarrosa, piggrö 1950. (1)
Lathyrus sphaericus, värval 2018. (1)
Marrubium vulgare, kransborre 1937. (0)
Medicago minima, sandlusern 1949. (0)
Mentha × gracilis, ädelmynta 2003. (0)
Myricaria germanica, klådris 2004. (0)
Najas flexilis, sjönajas 1900. (0)
Nepeta cataria, kattmynta 2019. (4)
Neslia paniculata, korndådra 1962. (1)
Polygala serpyllifolia, hedjungfrulin 2019. (1)
Polygonum oxyspermum, näbbtrampört 2011. (0)
Polypodium interjectum, dansk stensöta 2020. (2)
***Pseudognaphalium lutealbum*, vitnoppa Tjö (4).** (8)
Pseudorchis albida, vityxne 1873. (1)

Rhinanthus serotinus var. *apterus*, åkerskallra 2017. (1)
***Rosa inodora*, västkustros Oru (3).** (36)
Rubus pruinosis, hallonbjörnbär 2017. (36)
Rumex conglomeratus, dikesskräppa 2020. (1)
Salvia verticillata, kranssalvia 2014. (4)
Scandix pecten-veneris, nälkörvel 1939. (0)
***Sorbus obtusifolia*, norskoxel Str (1), Mun (5), Lys (1).** (41)
Stellaria crassifolia var. *minor*, strandsumparv 2020. (26)
Taraxacum discretum, glappmaskros 2002. (1)
***Taraxacum euryphyllum*, bredskäftad fläckmaskros Tjö (1).** (37)
Taraxacum kjellmanii, Kjellmans maskros 1960. (0)
Taraxacum pycnolobum, puckelmaskros 1938. (0)
Verbascum densiflorum, ölandskungsljus 1870. (0)
Zostera angustifolia, smalt ålgräs (smal bandtång) 2007. (20)

SÅRBAR – VU

art som bedöms löpa hög risk att dö ut i vilt tillstånd, vilket allt tyder på då arten minskar snabbt, har ett mindre utbredningsområde, ett mindre reproducerande antal och ganska stor försvinnanderisk

Alchemilla plicata, trubbdaggkäpa 2002. (13)
Alchemilla xanthochlora, kustdaggkäpa 2018. (1)
Anthriscus caucalis, taggkörvel 1995. (1)
***Arnica montana*, slättergubbe Sot (2), Oru (2), Tjö (8), Kun (1), Gbg (2).** (387)
***Atriplex laciniata*, sandmålla Sot (1), Oru (1), Tjö (2).** (50)
Blitum bonus-henricus, lungrot 2005. (3)
Blysmus compressus, plattsäv 2015. (14)
***Blysmus rufus*, rödsäv Tjö (1).** (120)
Botrychium matricariifolium, rutläsbräken 2019. (3)
Camelina microcarpa, sanddådra 1924. (0)
***Carex hartmaniorum*, hartmansstarr Tjö (3).** (28)
***Carex maritima*, bägstarr Sot (2), Tjö (2).** (25)
Catabrosa aquatica, källgräs 2020. (25)
***Cerastium brachypetalum*, raggarv Kun (2).** (2)
Cuscuta epithymum, ljungsnärja 2006. (0)
***Deschampsia setacea*, sjötätel Sot (2).** (3)
***Dianthus armeria*, knippnejlika Lys 1, Udd 2, Tjö (5).** (34)
***Dryomallis rupestris*, trollsmultron Mun (22).** (38)
***Eryngium maritimum*, martorn Str (20), Tan (3), Öck (2).** (26)
***Euphrasia micrantha*, ljungögontröst Str (1), Udd (2), Kun (1).** (83)
Galeopsis angustifolia, kalkdån 2020. (7)
Genista tinctoria, färgginst 2005. (5)
***Glaucium flavum*, strandvallmo Str (2), Tan (2).** (52)
***Glyceria declinata*, blågrönt mannagräs Tjö (1).** (100)
***Goodyera repens*, knärot Udd (2), Oru (15), Tjö (1).** (292)
***Halimione pedunculata*, saltmålla Udd (2), Oru (2), Tjö (3).** (52)
***Heloscadium inundatum*, krypfloka Tjö (5).** (21)
***Herminium monorchis*, honungsblomster Tjö (1).** (12)
Hieracium acidotum, norsk fetfibbla 2008. (0)
Hieracium aculentulum, palmérfibbla 2006. (0)
Hieracium calliglaucum, norsk hållfibbla 1906. (12)
Hieracium falcifolium, sabelfibbla 2004. (0)
Hieracium opeatodonton, mångtandad hållfibbla 2002. (0)
Hieracium praecellans, furstefibbla 1911. (0)

- Hieracium stibeophyllum*, mörk gnejsfibbla 2005. (0)
Hieracium subglaucovirens, styv glandelfibbla 2007. (0)
Hieracium subplumuligerum, marstrandsfibbla 2006. (0)
***Hypericum pulchrum*, hedjohannesört Led (10), Ste (1), Kun (5). (132)**
Hypochaeris glabra, åkerfibbla 2016. (11)
***Jacobaea aquatica*, vattenstånds Kun (4). (79)**
Lathyrus tuberosus, knölvial 2019. (6)
Leersia oryzoides, vildris 2006. (1)
Leonurus cardiaca, hjärtstilla 2016. (8)
Lepidium coronopus, kräkrassing 2019. (7)
***Limonium vulgare*, marrisp Oru (1), Tjö (4). (42)**
***Lotus tenuis*, smal käringtand Tjö (2). (21)**
Luzula sylvatica, storfryle 2007. (2)
Lycopodium × *zeilleri*, mellanlumner 2016. (1)
***Lysimachia minima*, knutört Tjö (12). (240)**
***Malva pusilla*, vit kattost Sot (1), Tjö (1). (24)**
Nymphaea alba ssp. *occidentalis*, atlantnäckros 2020. (3)
Phleum arenarium, sandtimotej 2019. (22)
***Pilularia globulifera*, klotgräs Sot (1), Tjö (2). (14)**
Polystichum aculeatum, uddbräken 2020. (1)
Potamogeton acutifolius, spetsnate 2009. (2)
Potamogeton compressus, bandnate 2003. (2)
Potamogeton trichoides, knölnate 2000. (2)
Potentilla anglica, revig blodrot 1863. (0)
Pulsatilla vulgaris ssp. *vulgaris*, vanlig backsippa 2010. (0)
Raphanus raphanistrum, åkerrättika 2018. (25)
Rubus dissimulans, bohusbjörnbär 2020. (9)
***Rubus oedssonii*, mollösundsbjörnbär Oru (2). (64)**
Sherardia arvensis, åkermadd 2020. (7)
***Stachys arvensis*, åkersyska Lys (2). (21)**
***Taraxacum maculigerum*, fläckmaskros Tjö (8). (52)**
Taraxacum praestans, kvällsmaskros 2020. (23)
***Thymus pulegioides*, stortimjan Str (1). (14)**
***Verbascum lychnitis*, grenigt kungsljus Mun (1), Udd (22). (39)**
Vicia villosa ssp. *villosa*, luddvicker Tjö (1). (2)
Zostera marina, ålgräs (bandtång) 2020. (7)
Zostera noltii, dvärgålgräs (dvärgbandtång) 2020. (29)

NÄRA HOTAD – NT

art som nu eller i en snar framtid är nära att uppfylla de hot som föregående grupper är utsatta för (tidigare MISSGYNNAD)

- Adoxa moschatellina*, desmeknopp Oru (1), Tjö (5). (279)**
Aira caryophyllaea, vittätel 1949. (0)
Alyssum alyssoides, grådadra 2020. (9)
***Anthemis arvensis*, åkerkulla Oru (6), Udd (1). (280)**
Apera spica-venti, kösa (åkerkösa) 2015. (11)
***Asperugo procumbens*, paddfot Str (2), Tan (1), Tjö (1). (41)**
Asplenium adiantum-nigrum, glansbräken 2019. (11)
***Botrychium lunaria*, mänläsbräken Str (1), Tan (1), Sot (2), Tjö (5). (158)**
Botrychium multifidum, höstläsbräken 1929. (1)
Brassica rapa ssp. *campestris*, åkerkål 2005. (4)
***Campanula cervicaria*, skogsklocka Udd (1). (8)**
***Carex caryophyllaea*, vårstarr Sot (4), Udd (2), Tjö (1). (26)**
***Carex ericetorum*, backstarr Sot (1). (2)**

- Carex hostiana*, ängsstarr Sot (1), Tjö (5), Kun (2). (290)
Carex paleacea, strandstarr Udd (1), Oru (1). (191)
Carex pulcaris, loppstarr Sot (1), Tjö (6). (260)
Carex punctata, prickstarr Tjö (6). (43)
Carex vacillans, saltstarr Tjö (1), Udd (2). (149)
Centaurium erythraea var. *erythraea*, flockarun 2019. (3)
Cirsium acaule, jordtistel Sot (6), Tjö (1). (34)
Consolida regalis, riddarsporre 2005. (0)
Crepis praemorsa, klasefibbla 2017. (9)
Crepis tectorum, klofibbla Udd (1). (6)
Drymochloa sylvatica, skogssvingel Sot (1). (106)
Elatine orthosperma, nordslamkrypa 2004. (1)
Epilobium obscurum, mörk dunört 2020. (2)
Euphorbia exigua, smätörel 1957. (0)
Epipogium aphyllum, skogsfru 2019. (1)
Galeopsis ladanum, mjukdån 2013. (12)
Geranium bohemicum, svedjenäva 1931. (3)
Helianthemum nummularium ssp. *nummularium*, ljus solvända 2008. (1)
Hieracium albidulum, blek tallfibbla 2004. (7)
Hieracium crinellum, hammarfibbla 2003. (1)
Hieracium elongatifrons, smal gnejsfibbla 2002. (5)
Hieracium marinum, havsfibbla 2004. (2)
Hieracium megavulgatum, stor hagfibbla 2007. (12)
Hieracium norvegicum, västkustfibbla 2004. (12)
Hieracium oistophyllum, trollfibbla 2019. (9)
Hieracium rufescens, ostkustfibbla 2013. (0)
Hieracium saxifragum, flikig klippfibbla 2005. (0)
Holosteum umbellatum, fågelarv 1948. (0)
Hyoscyamus niger, bolmört Tan (1). (81)
Hypericum montanum, bergjohannesört Mun (1), Sot (1), Led (2), Tjö (3). (123)
Hypericum tetrapterum, kärrjohannesört 1937. (1)
Hypochaeris maculata, slätterfibbla Str (2), Lys (1), Mun (1), Udd (2), Oru (2), Tjö (5). (382)
Juncus squarrosus, borsttåg Udd (8), Tjö (2), Ste (4), Ale (1). (161)
Lathyrus niger, vippärt Udd (1), Tjö (1), Gbg (1). (8)
Leontodon hispidus, sommarfibbla 2001. (10)
Lunaria rediviva, månviol 2006. (1)
Luzula divulgata, backfryle Tjö (1). (2)
Lycopodiella inundata, strandlummer Ste (1), Ale (1). (49)
Lythrum portula, rödlänke Oru (1). (94)
Melampyrum cristatum, korskovall Lys (2), Tjö (1). (24)
Misopates orontium, kalvnos 2015. (10)
Odontites vernus, åkerrödtoppa 2004. (23)
Ononis spinosa ssp. *hircina*, stallört Str (1), Mun (1), Sot (3), Lys (3), Oru (1), Gbg (1). (569)
Pedicularis sylvatica, granspira Mun (2), Tan (1), Sot (3), Udd (3), Tjö (7), Kun (3), Ale (1). (378)
Platantera bifolia ssp. *bifolia*, ängsnattviol Tan (1), Lys (1), Sot (6), Lys (1), Tjö (12). (537)
Poa remota, storgroe 2013. (4)
Polygonum aviculare ssp. *excelsius*, stolt trampört Oru (1). (34)
Potamogeton friesii, uddnate 2006 (1)
Primula elatior, lundviva 1999. (1)
Pulmonaria officinalis, fläcklungört 2009. (6)
Radiola linoides, dvärglin 2020. (222)
Ranunculus arvensis, åkerranunkel 1943. (0)
Ranunculus polyanthemus ssp. *polyanthemus*, vanlig backsmörblomma Sot (2), Tjö (1). (109)
Rhynchospora fusca, brunag Ste (1). (3)
Rosa tomentella, flikros 1998. (1)

- Rubus lamprocaulos*, naggbjörnbär Kun (1). (74)
Rubus septentrionalis, nordbjörnbär Lys (1). (52)
Rubus sprengelii, sprengelsbjörnbär 2020. (77)
Sagina maritima, strandnarv Tan (1), Sot (1), Oru (2), Tjö (5). (57)
Sagina subulata, sylnarv Sot (2), Lys (3), Tjö (9). (94)
Sagittaria sagittifolia, pilblad Kun (3). (42)
Salicornia europaea, glasört Tan (1), Lys (1), Udd (1), Tjö (1). (22)
Scorzonera humilis, svinrot Mun (8), Sot (4), Lys (2), Udd (18), Oru (13), Tjö (9), Kun (2), Gbg (3). (193)
Sedum anglicum, engelsk fetknopp Kun (2). (67)
Selinum carvifolia, krusfrö Tjö (2). (9)
Serratula tinctoria, ängsskära 2020. (6)
Setaria viridis var. *viridis*, vanlig kavelhirs 2008. (52)
Suaeda maritima, saltört Oru (2), Tjö (4). (21)
Taraxacum litorale, liten kärrmaskros. Tjö (8). (115)
Thalictrum simplex ssp. *simplex*, vanlig backruta 1993. (1)
Thymus serpyllum, backtimjan Tjö (2). (53)
Trifolium spadiceum, brunklöver 1947. (0)
Urtica urens, etternässla 2018. (51)
Viola rupestris ssp. *rupestris*, vanlig sandviol Sot (7), Tjö (2). (24)

Visste du

att harsyra kan ha rosa blommor? Det kan man förstås läsa sig till i flororna men om du, liksom jag, inte läser all text i flororna om de växter som man redan känner till så kan man ju missa en hel del. Jag har aldrig sett en rosa harsyra men det har Evastina Blomgren som fotograferade den i början av maj i norra Uddevalla.

Birgitta Herloff

Inventeringar i Bohuslän sommaren 2022

Roger Gahnertz

Decembergatan 51, 415 47 Göteborg, roger.gahnertz@telia.com

Fredag 8 juli till och med söndag 10 juli kommer Föreningen Bohusläns Flora att anordna ett inventeringsläger med bas vid Ranebo lägergård öster om Tanumshede.

På Ranebo lägergård har vi en huvudbyggnad med kök, toaletter och duschar samt fyra småstugor med vardera fyra bäddar. Det finns en fin badsjö i gårdens närhet.

Under de tre dagarna kommer vi att koncentrera oss på rödlistade arter (VU och EN) bland annat knärot och slåttergubbe samt EU-arterna mellanlummer och strandlummer. Många av lokalerna har inte återbesökts sedan inventeringen av Bohuslän.

På Föreningen Bohusläns Floras hemsida <https://bohusfloran.se> och *Botanik i Väst* på Facebook kommer det att finnas mer uppgifter om båda evenemangen med tider, kontaktuppgifter med mera.

Lördag 20 augusti och söndag 21 augusti kommer Föreningen Bohusläns Flora att inventera vattenstånds i Göta och Nordre älvs dalgångar samt några lokaler i inlandet.

Vi träffas på Fästningsholmen vid Kungälv söder om Bohus fästning (grusparkering till höger vid bron från Eriksdal) där vi går igenom materialet och delar in oss i grupper och förhoppningsvis kan vi få se några exemplar av vattenstånds.

Börjes blomkluringar

Hellre bondpion än Bond spion
 Hellre vitknavel än brödkavel
 Hellre sydväst än stormhatt
 Hellre slå Federer på gräs än honom på grus-bräcka
 Hellre vara professor än ölandstok

... och växtnötter

Vilka växter är det här undrar Börje Wernersson. Svaren finns på sidan 28.

Lollands-mön
 Guano
 Tallförankring
 Stortrut
 Narrört

Mistel funnen i Vinköls socken i Skara kommun

Kurt-Anders Johansson¹ & Rolf-Göran Carlsson²

¹ Henrik Gjutarens gata 36 B, 541 45 Skövde, johansson.kurt-anders@telia.com

² Södra Bergvägen 13, 541 31 Skövde, rolf-goran.carlsson@telia.com

Eftersom snön fortfarande låg djup på berget Billingen åkte vi den 13 mars 2022 ut till två gamla domänreservat, numera naturreservat, söder om Skara. Avsikten med våra besök var att inventera tickförekomsten i dessa reservat.

Vi besökte först Björnös naturreservat, som är en urskogsliknande barrskog med mycket gamla granar och tallar. Besöket här var givande med flera fina fynd av tickor bland annat fyra fynd av brandticka samt flera fynd av grovticka, blodticka på gran och gropticka.

Därefter åkte vi till Syltängarnas naturreservat för att undersöka tickförekomsten där. Reservatet består av en sluten ekskog där gamla och medelålders ekar dominerar, men i väst och sydväst finns en al-gransumpskog och här och var förekommer en del grova björkar och aspar.

Vi hittade inte så många tickor i ekområdet, utan det var först när vi kom ner till den västra kanten, där det växte en del aspar och björkar, som vi började hitta en del tickor, bland annat barkticka och en del eldtickor.

Det var där och då vi tittade upp i en björk och fick se en grön ”buske” tio meter upp i trädet. Det var ingen tvekan vad det var, nämligen mistel *Viscum album*. Vi ringde omedelbart till Olof Janson, som snart var där och fick se arten.

Varifrån har misteln kommit? Vi gjorde en del spaningar i närheten, men såg inga fler exemplar. Vi besökte också närmaste granne för att höra med honom, ifall han visste, om arten hade såtts i något träd i närheten. Men det verkar inte vara så.

När vi lämnat området, åkte Olof runt och intervjuade folk i närheten. Han hittade ingen mistel i närområdet, men det visade sig att Annika Björk-Andersson, boende i närheten hade sett ”busken” i Syltängarna för cirka två år sedan.

Olof Janson fortsatte senare efterforskningar om varifrån misteln kan ha kommit, för det är ju ganska sannolikt, att den kommit från ett träd med insådd mistel i närheten och inte var långspridd från Mälardalen.

Misteln växer tio meter upp i en vårtbjörk i västra kanten av reservatet, cirka 30 meter öster om ett jaktorn som står där i åkerkanten. Den ser ut att mäta cirka 50×50 centimeter horisontellt. Den hänger neråt och ser ut att ha en höjd av cirka 80 centimeter. Misteln är tvåbyggare och bären är mogna på vintern. Vårt exemplar saknar dock bär.

Fyndplats: Vinköls socken, Skara kommun.
Koordinater RT90 1354994 6469457

Hur kom misteln till Vinköl?

Olof Janson

Kårtorp 1, 533 97 Götene

Eva och Wolf von Lochow, som fram till 2004 drivit trädgårdsmästeri i Götene, har sått mistel i sin trädgård vid Glättestorps kvarn i Norra Vånga socken, 2,0 kilometer sydsydväst om kyrkan och 9,2 kilometer sydsydväst om misteln i Syltängarna i Vinköl. Sådden har skett i aplar, först cirka år 2000 med troligen franska bär från den egna handelsträdgården och cirka 2005–2008 med bär från Gustavshills handelsträdgård på Färingsö i Mälaren. Mistel från den första sådden hade svag hårdighet och frös ner, men efter några år dök mistelskott upp strax intill på samma träd.

Färingsösådden har gått mycket bättre och det har skett spontan spridning till fler aplar i trädgården. För ett par år sedan började det komma bär på sekundärmistlarna. På cirka 12–15 år har misteln alltså hunnit med två generationer. En mistel blir då fertil vid (minst) cirka 6–7 års ålder på denna plats.

I fjol upptäckte paret von Lochow att de fått mistlar några meter upp i ärtväxten robinia *Robinia pseudoacacia*, ett upp till 30 meter högt träd från Nordamerika, och i en gulblommig hästkastanjart *Aesculus* sp. (*flava?*), sådd med frö från parken vid Sankta Helena kyrka i Skövde centrum. Mistlarna på hästkastanjen är ännu mycket små.

Spontan spridning innebär fågelspridning, som hos oss främst sker med dubbeltrast, björktrast och sidensvans. Dubbeltrasten heter på latin *Turdus viscivorus*, vilket betyder ”trasten som äter

mistelbär”. Fåglarna äter mistelbär och träckar ut mistelkärnor (med vardera 1–4 embryon, oftast 2) efter ett par timmar. De kan också sätta sig i träden och äta fruktköttet, varvid kärnorna klistrar sig fast på trädens grenar.

Eftersom fågelspridning bevisligen skett vid Glättestorps kvarn, och avståndet till Syltängarna inte är alltför stort, var min hypotes att Glättestorps kvarn är spridningskällan. Syltängsmisteln är dock så stor att den bör vara minst cirka 20 år, och då faller den hypotesen. Spridningskällan får därför anses vara okänd. Fågelspridning är ovanlig vid relativt små förekomster. Det behöver finnas en viss mängd mistelbär för att fåglarna skall lära sig att äta dem.

Mistlar har också såtts i aplar vid Lidaforsgården 2,5 kilometer söder om Edsvära kyrka och cirka 15 kilometer sydväst om Syltängarna. De flesta av träden med mistel har efter ägarbyte nyligen kapats ner, men mistel finns kvar i åtminstone ett äppelträd.

Sådd mistel finns också i Stellan och Irma Sunhedes trädgård i Hökaskog, Ledsjö, 18 kilometer nordnordost om Syltängarna. Här finns misteln på aplar, lindar och rosenkvitten (*Chaenomeles* sp.). Någon fågelspridning har inte konstaterats.

Misteln finns i små sådda förekomster, till exempel i Götene tätort och Lidköpings tätort. Den har säkerligen såtts in här och där av trädgårdsamatörer, åtminstone i mindre skala.

Mistel växer i Sverige främst på lindar, lönnar, aplar och vissa popplar (Walldén

1961). Åtminstone följande värdväxter är kända:

- lindar *Tilia* spp. (skogslind och parklind)
- skogslönn *Acer platanoides*
- aplar *Malus* spp. (vildapel, apel och olika prydnadsaplar)
- rönn *Sorbus aucuparia*
- asp *Populus tremula*
- popplar *Populus* spp. (kanadapoppel, svartpoppel, jättepoppel, balsampoppel, lagerpoppel med flera)
- viden och pilar *Salix* spp. (säl, gråvide, grönpil, jolster med flera)
- hassel *Corylus avellana*
- hägg *Prunus padus*
- hagtornar *Crataegus* spp.
- robinia *Robinia pseudoacacia*
- vårtbjörk *Betula pendula* (sällsynt)
- oxlar *Sorbus* spp. (sällsynt)
- klibbal *Alnus glutinosa* (mycket sällsynt)
- päron *Pyrus communis* (mycket sällsynt)
- rosor *Rosa* spp. (mycket sällsynt)
- ask *Fraxinus excelsior* (ytterst sällsynt)
- skogsalm *Ulmus glabra* (ytterst sällsynt)
- rosenkvitten *Chaenomeles* sp.
- hästkastanj *Aesculus* sp.

Mistel har inte hittats på svenskt material av skogsek *Quercus robur* eller bergek *Q. petraea*, men på kontinenten förekommer den mycket sällsynt på båda arterna. Däremot är vår egen mistel inte känd som parasit på bok *Fagus sylvatica* över huvud taget, ej heller på barrträd.

På kontinenten finns fler arter av mistel. Närmast vid Polens östersjökust finns tallmistel *Viscum laxum* ssp. *laxum*, som vanligen växer på tall *Pinus sylvestris*. I Centraleuropa förekommer även ädelgransmistel *Viscum laxum* ssp. *abietis*, som framför allt växer på silvergran *Abies alba*, och i delar av Medelhavsområdet rödmistel *Viscum cruciatum*, som har många värdväxter, framför allt oliv *Olea europaea* och hagtornar *Crataegus* spp.

I södra Europa och kring Medelhavet förekommer även enmistel *Arceuthobium oxycedri* på olika enar *Juniperus* spp., samt i östra Central- och Sydeuropa remmistel *Loranthus europaeus* som växer på ekar *Quercus* spp. och äkta kastanj *Castanea sativa*, och som till skillnad från alla de andra europeiska mistlarna är lövfällande om hösten. Varmare delar av världen, framför allt tropikerna, hyser ytterligare hundratals mistelarter parasiterande på träd och buskar ur många olika växtfamiljer.

Vildväxande mistel förekommer i Sverige främst i Mälardalen och östra Småland. Dessa områden är sommarvarma, men skulle förekomsten endast hänga på sommarvärmen så borde misteln definitivt förekomma på till exempel Bjärehalvöns mycket varma sydsida, som är en heläkersbygd med få träd, där till exempel den skogsbundna dubbeltrasten troligen inte förekommer i nämnvärd omfattning.

Den äldsta uppgiften om mistel i Västergötland kommer från Carl Linnæus' (senare adlad von Linné) Wästgöta-Resa, fredag 20 juni 1746: "WESPELTEN kallades VISCUM (*Flor.* 816.) som sågs här [ordet 'här' avser högst sannolikt 'STORÄNGEN' i Västerplana socken] på Kinnekulle mer än på andra ställen, helst i Aplar." (Linnæus 1747, s. 31). Misteln sågs alltså "mer" (rikligare) i Västerplana Storäng än för övrigt på Kinnekulle; innebörden i frasen "på andra ställen" är ej helt klar, men i första hand kan man gissa på Gössäter i Österplana samt Hälleklis och Råbäck i Medelplana. Fredag 9 juli 1756 noterade Linnæus' lärjunge Anders Tidström "Viscum" [mistel] invid "Hälkis munkängar" (Tidström & Sallander 1978, s. 49).

År 1769 såg gymnasisten Olof Knös och komministern (senare prost) Clas Bjerkander misteln både vid Hälleklis

och i Storängen (Kilander 1975, 1979). I Uppsala-herbariet (UPS) finns ett belägg taget "vid ett torp vid Hellekis i en apel d. 10 maj 1836", tydligen av Lars Reinhold Nils Dalman (1789–1858), även om Kilander (1979) förmodade att denna mistel hade samlats av botanisten Johan Aronsson Mathesius (1800–1869), utgående från Zetterstedts (1851, s. 10) uppgift om att misteln "[s]kall, som det berättats, vara tagen af Lector Mathesius i grannskapet af Hellekis". Det föreligger inga trovärdiga uppgifter om vildväxande mistlar på Kinnekulle efter Mathesius' tid (1830–1840-talen), fastän åtskilliga finns publicerade, till exempel av Hjalmar Östergren (1891); jämför vad Skärman (1925, s. 404) hade att andraga i frågan.

År 1879 samlade då 13-åriga Sigyn Frydén, dotter till folkskollärare Carl Frydén i Otterstad, mistel i en lind på nordsidan av Stora Eken, en cirka 300 hektar stor ö belägen i Otterstads socken nordost om Kållandsö. Belägget finns i Herbarium GB. Linden blåste ner cirka år 1910 (Lönnerberg 1918). Carl Frydén står själv som sagesman för en uppgift om mistel på Kållandsö, antecknad i Ernst Josef Samuel Linnarssons floramanuskript (Kilander 1973), och härifrån finns likaså ett belägg i Herbarium GB, insamlat av komministern Johan Bernhard Lundberg (1844–1920), sannolikt någon gång under 1870- eller 1880-talet.

Obelagda 1800-talsuppgifter om mistel finns också från Rackeby skärgård (Sven Johan Lindgrens manuskript), herrgårdarna Fröslunda i Sunnersbergs socken (stud. S. Vesterberg enligt Anders Johan Sahléns manuskript) och Stola i Strö socken, båda på norra Kålland (Rudberg 1902, Kilander 1973), samt från Onsö i Torsö socken, en cirka 430 hektar stor ö västnordväst om Mariestad (R. Almin enligt August Rudbergs manuskript; Kilander 1973).

Skaraborgs senaste kända vilda mistelförekomst var den sista (och bärlösa) mistelplantan på en gammal lind vid gården Kassviksäng på östra delen av Spårön, en cirka 670 hektar stor ö i västra delen av sundet mellan Kålland och Kållandsö. Belägg taget av J. A. O. Skärman 1919 finns i Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm (S). I en våldsam storm i maj 1920 blåste den lindstam där mistelplantan växte ner (Skärman 1925). Linden finns dock troligen kvar än i dag, sedd av Erik Ljungstrand på 1990-talet. Två äldre belägg, insamlade av Karl Bror Jakob Forssell i juni 1878, varav åtminstone det ena är från Spårön, förvaras i Göteborgsherbariet (GB).

Från andra delar av Västergötland finns uppgifter om vildväxande mistel från Klevaskog norr om Öjareds säteri i Stora Lundby socken (1861–1936; Skärman 1925), parken vid Släviks prästgård i Hemsjö socken (1920–1940-talen; Gertz 1944, Almquist 1964) samt vid torpet Hästhagen i Sätilla socken, där sedd (som död) av Erik Ljungstrand år 1986 (Bertilsson 2002). Dessutom finns ett antal mindre trovärdiga uppgifter, bland annat från Hunneberg (Västra Tunhems och Flo socknar), Hökerum i Södra Vings socken samt från Daretorps socken sydöst om Tidaholm. I Linnarssons manuskript i Stifts- och landsbiblioteket i Skara finns en uppgift om mistel på Lurön i Eskilsåters socken (Värmland) mot slutet av 1800-talet ("kand. W. Kihlberg"; Kilander 1973).

Samstämmiga uppgifter berättar om mistel i det sommarvarma Vänerområdet, främst i Kållandsötrakten men även på Kinnekulle och i Torsö och Lurö skärgårdar. Varför har då misteln minskat? De vilda mistlarna har nog främst förekommit i skogslindar och dessa har tyvärr väldigt ofta fått stryka på foten vid skogsavverkningar, eftersom lindvirke inte är så ekonomiskt

värdefullt. Lindträ är mycket lätt att tälja till figurer, som människor och djur, men trätäljarbranschen är för liten för att skapa en stor efterfrågan och ett högt pris på lindvirke.

När mistelförekomsterna blivit små har nya generationer dubbeltrastar, björktrastar och sidensvansar troligen i allt mindre grad lärt sig att äta mistelbär. Till slut har endast någon enstaka mistel blivit kvar, och då har misteln dött ut, om inte annat när värdrädet blåst ner.

Den globala temperaturhöjningen har blivit påtaglig under det senaste halvsekle, inte minst här uppe i Norden. På lång sikt kommer nog mer och mer närspridning och långspridning av mistel att ske, inte minst till Vänerens skärgårdar och närområden. Oftast finns det flera embryon i en mistelbärskärna. I många fall har dessa olika kön och då kan ett fortplantningsdugligt bestånd uppkomma från ett enda bär. Misteln är tvåbyggare, det

vill säga växten har enkönade blommor på olika individ, han- respektive honplantor.

Dubbeltrastar och björktrastar, som tidigare mest varit bundna till skogar och skogsdungar, har under senare decennier mer och mer etablerat sig i tätorter, och detta kan också bidra till mistelspridning. Sidensvans är en jämförelsevis sällsynt fågel som häckar i inre Norrland men som på vintern kan dra söderut och äta bland annat mistelbär. Det är ju faktiskt ont om färska bär på vintern!

Hypotesen om fågelspridning från Glättestorps kvarn faller, som sagt. Ingen har heller sått mistel tio meter upp i den sällsynta värdväxten vårtbjörk efter att ha kånkat en lång sträcka på en tolv meters stege. Då återstår två var för sig osannolika hypoteser:

a) Fågelspridning från för minst 25-30 år sedan sådd mistel, troligen någonstans i Skaraborg, men fåglarna åter nästan aldrig bär i små mistelförekomster.

Foto: Annica Nordin

b) Långväga fågelspridning från stora naturliga förekomster, där stabil spridning med fåglar sker i respektive närområde. Avståndet till rika mistelförekomster i Kungsör vid västligaste Mälaren är cirka 20 mil, och det är ungefär lika långt till exempelvis mistlarna i Högsby i östra Småland, liksom till alla mistlarna vid mellersta Oslofjorden, huvudsakligen kring Horten och Moss. Avståndet är också ungefär detsamma till de för drygt 70 år sedan återupptäckta tynande och

icke fertila, naturliga mistelförekomsterna på ön Äspholm i S:t Anna skärgård i Östergötland (Wahlin 1951).

Det osannolika har alltså ändå hänt. En fågel kan till exempel ha ätit mistelbär vid Mälaren och några timmar senare ha satt sig på en björkgren i Vinköl.

Ett stort tack till Erik Ljungstrand, som har bidragit med uppgifter, särskilt vad avser mistelns forna utbredning i Västergötland, men även om dess biologi, och också kritiskt nagelfarit mitt manuskript innan dess publicering.

Referenser

- Almquist, E. 1964: Är misteln inhemsk i Sverige? -- Sv. Bot. Tidskr. 58(1): [320]-336.
- Bertilsson, A. 2002: Artförteckning. -- i Bertilsson, A., Aronsson, L.-E., Bohlin, A., Börjeson, G., Geijer, M., Ivarsson, R., Janson, O. & Sahlin, E. m.fl. 2002: Västergötlands flora: [218]-696.
- Gertz, O. 1944: Bidrag till Skånes Flora. 27. Förekomsten av *Viscum album* i Skåne. -- Bot. Not. [97](2): [270]-280.
- Kilander, S. 1973 ("1972"): Från Sahlén till Rudberg. Fyra samlingar manuskript till Västergötlands flora. -- Västgötalitteratur [10](1-2): 11-25.
- Kilander, S. 1975: Clas Bjerkander, Olof Knös och Kinnekulles flora. -- Västgötalitteratur [13](1-2): 30-48.
- Kilander, S. 1979: Mistelns forna förekomster i Vänertrakten. -- Skaraborgsnatur 16: 76-83.
- Linnæus, C. 1747: Wästgöta-Resa, på Rikens Högloflige Ständers Befallning Förrättad år 1746. Med Anmärkningar uti Oeconomien, Naturkunnogheten, Antiquiteter, Inwånarnes Seder och Lefnads-Sätt, Med Tilhörige Figur.
- Lönnerberg, E. 1918: Den sista misteln på Stora Eken norr om Läckö. -- Fauna o. Flora 13(3): 144.
- Rudberg, A. 1902: Förteckning öfver Västergötlands fanerogamer och kärlkryptogamer med uppgift om växeställen och frekvens efter kollega Ernst Linnarssons och lektor Bror Forsells med fleres anteckningar.
- Skärman, J. A. O. 1925: Några ord om misteln (*Viscum album* L.) i Västergötland. En från provinsfloran försvinnande art. -- Sv. Bot. Tidskr. 19(3): [402]-411.
- [Tidström, A. (†) &] Sallander, H. 1978: Anders Tidströms resor i Västergötland 1756 och 1760. Med inledning och kommentarer utgivna.
- Wahlin, B. 1951: Botaniska strövtåg i Östergyllen -- Sv. Nat. (Årsbok) 42(1A) 31-38.
- Walldén, B. 1961: Misteln vid dess nordgräns. -- Sv. Bot. Tidskr. 55(3): [427]-549.
- Zetterstedt, J. E. 1851: Kinnekulles Phanerogamer och Ormbunkar. -- "Nya" Bot. Not. [11](1-2,3): [1]-42,[49]-55.
- Östergren, H. 1891: {Botaniska Sektionen af Naturvetenskapliga Studentsällskapet i Upsala. Den 27. Nov. 1890. 2.} Bidrag till Kinnekulles kärleväxt-flora. -- Bot. Not. [44](3): 115-120.

Botanik i Väst – går från klarhet till klarhet

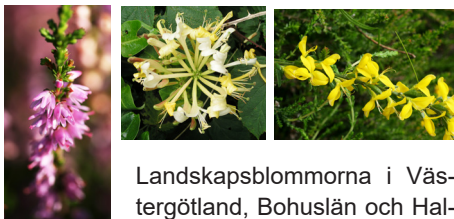
Börje Wernersson (text och foto)

Heljeredes Byväg 13, 428 36 Källered, borje.wernersson@gmail.com

För sju år sedan initierade de botaniska föreningarna i Göteborg, Halland, Bohuslän, Dalsland, och Västergötland gruppen *Botanik i Väst* på Facebook. Gruppen har haft en ständig ström av nya medlemmar sedan dess, inte minst under covid-19-pandemin. I december 2018 hade gruppen 1200 medlemmar. I mars 2022 var denna siffra 1965. På dessa drygt tre år har medlemsantalet alltså ökat med 765, varav 300 mellan mars 2021 och mars 2022. I början av maj fick *Botanik i Väst* medlem nummer 2000! Detta är givetvis mycket glädjande, eftersom det visar på ett stort intresse för kärlväxter i vår region idag. Gruppens medlemmar domineras av kvinnor (cirka 70 %), främst medelålders kvinnor. Detta har varit fallet ända sedan gruppen startade. En mindre andel medlemmar bor utanför vår region. Däremot är medlemmarna i *Botanik i Väst* inte eller mindre intresserade av att bli medlemmar i någon av våra botaniska föreningar i sydvästra Sverige, ett fenomen som ses i hela samhället idag. Detta indikerar att botaniska föreningar bör se över sitt sätt att arbeta i framtiden framför allt hur man använder digitala och nätbaserade metoder. Detta ser man många prov på idag. Inriktningen för *Botanik i Väst* är och har hela tiden varit, att fokusera på vilda kärlväxter i vår sydvästra region i landet. I stort sett har vi lyckats åstadkomma detta även om det ibland görs inlägg i gruppen om trädgårdsväxter/-skötsel, lavar och mossor som exempel. Som administratör följer jag allt informationsflöde i gruppen och

ber vänligt dessa personer att söka sig till lämpligare grupper för att få svar på dessa frågor. Detta uppskattas som regel även om några "tackar för pekpinnen". Man kan inte behaga alla som bekant. Botanisk expertis och kunniga amatörer ser till att bildfrågor om artnamn med mera som publiceras i gruppen, besvaras inom 24 timmar, ibland inom en timme. Detta har bidragit till att *Botanik i Väst* har gott anseende, är väletablerad och har god aktivitetsnivå, speciellt under sommarmånaderna. Närmast på tur att publiceras fortlöpande i *Botanik i Väst*, är våra föreningsars exkursioner i år efter uppehållet under pandemin.

Är du ännu inte medlem i *Botanik i Väst* kanske du skulle bli det. Det kan öka din kunskap om våra vilda kärlväxter, på ett trevligt och otvunget sätt. Du kan dessutom dela med dig av dina erfarenheter och bilder till nytta för andra medlemmar i *Botanik i Väst*. Många följer gruppens informationsflöde. Gruppen är i stort sett självgående och självgenererande vilket är trevligt och motiverande för oss som är administratörer.

Landskapsblommorna i Västergötland, Bohuslän och Halland: ljung, vildkaprifol och hårginst.

Historien om Västgötaslätterna: Leran sedimenterar

Göran Ljungkvist

Hasselvägen 38, 435 38 Mölnlycke, ljungkvistg9@gmail.com

Is tiden går mot sitt slut. För geologerna blir det holocen och för arkeologerna mesolitikum. Men för cirka 12000 år sedan står isranden ännu vid Billingsens nordända.

I öster finns föregångaren till Östersjön, Baltiska issjön, uppdämd i norr mot isranden och i väster mot Västgötabergen och Småländska höglandet. Utloppet är dagens Öresund, då en enorm fors. Nu skapas en ny möjlighet till utlopp mellan isen och Billingsens nordspets. Tankarna har varierat på hur denna enorma tappning av Baltiska issjön ut i den grunda havsviken gick till. De med sinne för dramatik har tänkt sig en nivåskillnad på omkring 25 meter som tömdes vid Timmersdala på något år, en katastroftömning. Även precisa tidpunkter har föreslagits, exempelvis på våren eller sommaren 8213 f. Kr. Ett skådespel både för jägarna vid isranden som kanske bevittnade detta och de i söder som fick se Öresund i stort sett torka ut.

Nu finns andra och sannolikt mer faktabaserade tankar. Och kommer man till Timmersdala, så kan man undra varför en katastroftömning av alla dessa kubikkilometrar av vatten på så kort tid inte avsatte större geologiska eftermälen. Har man en gång skrapat med stöveln för att dränera en vattenpöl, så vet man vilken förmåga rinnande vatten har att äta sig fram genom grus och sand. De alternativa teorierna talar i stället om flera trösklar som passerades under ett förlopp som varade under ett par hundra år. Och genom succesiva sänkningar sjönk Baltiska issjön från sina

Baltiska issjön.

130 meter till Västerhavets 110 meter över havet, alltså en sänkning på 20 m. Även över ett par hundra år är det frågan om en enorm tömning. Enligt denna modell skulle tappningen ha inletts för ca 11500 år sedan och varit fullbordad för ca 11300 år sedan. Då öppnas passet norr om Lugnånsberget och det kortlivade Yoldiahavet med tidvis bräckt vatten bildas. Landet höjer sig efter hand och passen genom Mellansverige stängs, och i öster skapas så Ancylussjön med sött vatten. Vätern är en vik av denna sjö och avrinningen sker genom Göta älv och Steinselva. Så öppnar sig sunden i Öresundsområdet av en stigande havsnivå och ett saltvattenshav, Littorina-

havet, bildas för ca 9800 år sedan. Förbindelsen med världshaven blir dock grundare och smalare och för 3000 år sedan är vi framme vid det mindre salta innanhav som kallas för Limneahavet av fackfolket, men som vi känner som Östersjön. Hängde ni med?

Ur en lerslättmänniskas synvinkel sett, är dock det viktigaste under denna period att de marina lerorna sedimenterar i det grunda hav som täckte Skaraborg och Väneren. Det är svårt att begripa hur is kan mala berg till lera. Detta trots att jag stått till fotknölarna i en glaciärjokk utan att kunna se botten i det skummjölksliknande vattnet. Slätten föds under saltvattnet och för cirka 11400 år sedan höjer sig min hemsocken Öttum över vattenytan. I sydost låg Falbygden med sina jäsande, osorterade moränleror ovanför högsta kustlinjen och bara väntade på att bli brukade.

I saltvatten klumpar mindre partiklar tillsammans med vattnets salter ihop sig till aggregat, oberoende av kornstorlek, och dessa aggregat sedimenterar tillsammans med sand och silt till en homogen lera. Lakas salterna ur en sådan lera, som under lång tid med hög nederbörd, så minskar aggregatens stabilitet. En skakning och de går från lera till ett Guinness-liknande tillstånd. Skredet, jordfallet, är ett faktum. Här behövs en kort beskrivning över beståndsdelar i jord: Ler är partiklar min-

dre än 0,002 mm, silt ligger mellan 0,002 och 0,6 mm och sand mellan 0,6 och 2 mm. Därefter kommer grus och sten. Lera innehåller minst 40 % finjord, som är summan av ler och silt, och finjorden skall i sin tur utgöras av minst 40 % ler. Totalhalten ler kan variera mellan cirka 15 och 75 % eller mer. På slätten mellan Vara och Lidköping ligger lerhalten på 40 till 60 %, vilket man kallar styv lera. I särklass lär Vadsboleran vara, som sägs ligga på över 80 %, möjligen ett Europarekord. Min pappa brukade säga att bönderna på Vadsboslätten hade fyra dagar på sig att göra "vår'n", vårbruket, från det att leran bar redskapen tills den var för hård för att bearbeta. På Varaslätten är mäktigheten av lersedimentlagren vanligen 20 meter eller mer. Vadsboslätten fick till skillnad från Varaslätten en varvig, årstidsavsatt lera, som sedimenterade i Tidanisjöns sötvatten. Åk till tegelbruket i Horn och se när de sju varven lera blir till det handslagna tegel de än idag tillverkar där!

Isen fortsätter att retirera med rasande fart, nästan en halv kilometer om året. Närmast isranden bildas ett tundralandskap, men landet som steg ur Vänerhavsviken genomgick nog inte detta stadium. Och i den retirerande isens spår följde våra första förfäder.

Fortsättning följer i nästa nummer av Calluna!

Framtidsplanering

Birgitta Herloff

Skepparegången 6, 413 18 Göteborg, birgitta.herloff@gmail.com

Ju äldre man blir desto snabbare rinner åren förbi. Nu har det blivit vår igen och vårälsklingen nagelört lyser med sitt vita skimmer upp den kala jorden i kanterna på buskagen ute på "min" gård. Med stor möda tar jag mig ut med min rullator och hasar runt och tittar på de lökväxter som vågat sig upp i kylan. Av den mera vilda floran kommer som sagt nagelörten först. När jag skriver detta i mitten av april har också svalörten börjat blomma. Nu väntar jag på maskrosor och lomme. Man får inte ha för stora pretentioner när man inte kan röra sig mycket längre än utanför den egna porten.

Jag har tjatat länge om att min ork är på upphällningen och så är det även om försämringen går långsamt. Än orkar jag sitta vid datorn men inte så länge som för några år sedan. Så det är snart dags för skifte på redaktörsstolen.

Under Callunas närmare fyrtioåriga historia har det tidvis varit svårt att finna en redaktör. Eftersom arv och miljö har råkat forma mig till en präktig och ansvarskännande människa (för det mesta, men jag kan också uppvisa de motsatta egenskaperna om det skulle knipa) har jag funderat på en efterträdare.

Och vad har jag kommit fram till? Jo, Eva Andersson. Styrelserna i såväl Västergötlands Botaniska Förening som Botaniska Föreningen i Göteborg tycker att det är ett bra förslag. Eva själv har långsamt vant sig vid tanken.

Svalört

Bild ur C. A. M. Lindmans Bilder ur Nordens flora.

Jag har känt Eva i drygt 30 år. Jag jobbade på Yrkesmedicinska kliniken i Göteborg (numera Arbets- och miljömedicin) och Eva började där 1991. Det dröjde inte länge förrän vi upptäckte att vi båda delade intresset för botanik. Eva fotograferade växter men hade inte alltid lyckats med bestämningen. På en tågresa till och från en konferens halade Eva fram en jät-

Eva Andersson som hon vanligtvis kan ses på exkursionerna. Här i Jämtland 1995.

Foto: *Pelle Dalberg*

tebunt med fotografier och jag lyckades väl att sätta namn på en del. Den tågresan gick snabbt och vi var fullt sysselsatta hela tiden. Så blev Eva förstås medlem i BFiG, deltog i massor av exkursioner, inventerade för Västergötlands och Bohusläns floror

och är sedan år 2000 medlem i exkursionskommitten.

Eva och jag hade sedan en tid planerat att jobba ihop med Calluna under våren 2022 så att Eva kunde lära sig redigeringsprogrammet InDesign. Men covid-19-restriktionerna höll i sig. Eva som har större allmän datorvana än jag föreslog då att vi skulle använda oss av Zoom. Och det har vi gjort inför förra och detta numret.

Det har fungerat bra med att jag jobbat på min skärm och Eva har sett vad jag gjort på sin. Redaktionskommittémedlemmen Eva och jag är tämligen erfarna korrekturläsare. Ofta har vi dock lagt märke till olika saker. Hon kan säga att jag måste rätta ett stavfel samtidigt som jag precis skall göra ett indrag. I och för sig är det inget problem. Det värsta är att man hela tiden ser sitt ansikte på skärmen. Det är ingen vacker syn. Jag tröstar mig med att insidan av huvudet är bättre än utsidan.

Vad göra i tider som dessa
när döden sin lie ses vässa?
Jo, se om sitt hus
med lykta och ljus
i jakt på en bra kronprinsessa.

PS

Strax innan detta nummer av Calluna skickas till tryckeriet får jag ett glädjande meddelande från Erik Ljungstrand. Tillsammans med en grupp andra botanister besökte han 15 maj Falköpingstrakten. Bland annat letade de efter västgötamaskros *Taraxacum vestrogothicum*, endem för Västergötland, senast med full säkerhet sedd 2015 och befarad vara utdöd. Nära bygdegården i Dala fann de ett säkert bestämt exemplar! Mera om detta i nästa nummer av Calluna.

DS

Svar på Börjes växtnötter: Dansk stensöta, fågelarv, morot, lejongap och gyckelblomma.

Manusstopp för Calluna (3) 2022

Manuskript till Calluna häfte 3, 2022 skall vara redaktionen tillhanda senast 1 augusti. Skicka helst ditt manuskript som oformaterad wordfil, bilder i JPEG och tabeller i excel som bifogade filer till birgitta.herloff@gmail.com.

Postadress och telefon:

Birgitta Herloff, Skepparegången 6, 413 18 Göteborg, tel. 031 - 122390.

Ring gärna i förväg och berätta vad du tänker skriva om.

Västergötlands Botaniska Förening säljer

Västergötlands flora, 743 sidor	200:-
Västergötlands flora, Supplement 1, 53 sidor	20:-
Västergötlands flora, Supplement 2, 32 sidor	20:-
Västergötlands Flora CD	50:-
Botanisk Västgötalitteratur, 63 sidor	50:-
Floran i Habo kommun, 256 sidor	150:-
Botaniska besöksmål i Västergötland, 294 sidor	200:-

Eventuell portokostnad tillkommer

Botaniska Föreningen i Göteborg säljer

Göteborgs och Bohus läns fanerogamer och ormbunkar (Fries 1971), 453 sidor*	100:-
En frisk och blomstrande perenn (Bernström 1989), 144 sidor*	100:-
En sekelgammal perenn (Herloff 2019), 80 sidor	100:-

*Medlemmar i BFiG kan köpa böckerna med medlemsrabatt för	75:-
--	------

Ovan och på framsidan: Misteln i Vinköl (se sidorna 18-23).

Foton: *Annica Nordin*

Innehåll

- 1 Grudemo, J. Ordföranden i BFiG har ordet
- 2 Johansson, M. & Sahlin, E. Rödlistan för Västergötland 2021
- 8 Johansson, M. & Sahlin, E. Floraväxteriet i Västergötland 2022
- 10 Johansson, K.-A. Kinnekulles kärlväxtflora
- 10 Jordstjärneexkursion
- 11 Gahnertz, R. Rödlistan för Bohuslän 2021
- 16 Herloff, B. Visste du
- 17 Gahnertz, R. Inventeringar i Bohuslän sommaren 2022
- 17 Wernersson, B. Börjes blomkluringar och växtnötter
- 18 Johansson K.-A. & Carlsson, R.-G. Mistel funnen i Vinköls socken i Skara kommun
- 19 Janson, O. Hur kom misteln till Vinköl?
- 24 Wernersson, B. Botanik i Väst – går från klarhet till klarhet
- 25 Ljungkvist, G. Historien om Västgötslättarna: Leran sedimenterar
- 27 Herloff, B. Framtidsplanering
- 29 Deadline för Calluna
- 29 Föreningarna säljer